

# SPEELRUIMTE OP HET SCHOOLPLEIN

nummer

10

*Buiten spelen is niet alleen lekker en leuk, spelen is ook leren. Tijdens het vrije spel buiten kunnen kinderen veel ontdekken. Een goed ingerichte speelplaats biedt mogelijkheden voor het ontwikkelen van vaardigheden waar in de klas geen ruimte voor is. Als er voldoende uitdaging én veiligheid wordt geboden gaan kinderen minder snel pesten en hoeven de leerkrachten minder vaak in te grijpen. Een aantrekkelijk schoolplein geeft de school een meerwaarde. Met een veilige speelplek die ook na schooltijd goed bereikbaar is, kunt u als school zelfs bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit van de woonomgeving. Omdat een uitdagende speelplek voldoende afleiding biedt, zullen er minder vernielingen worden aangericht op het schoolplein.*

*Dit informatieblad maakt deel uit van de serie 'Informatiebladen speelruimte'. Het helpt u als lid van een buurtcommissie, ouderraad of als team van een basisschool bij het (her)inrichten van het schoolplein als buurtspeelplaats.*

## Schoolwerkplan

Door alles wat er buiten te leren valt, is de speelplaats een belangrijke aanvulling op het onderwijs dat binnen plaats vindt. In het schoolwerkplan zijn vaak aanknopingspunten te vinden voor een goede buitenruimte:

- **Sociaal emotionele ontwikkeling:**  
De schoolspeelplaats is de ontmoetingsplek bij uitstek waar kinderen hun sociaal-emotionele vaardigheden kunnen oefenen. De kinderen moeten bijvoorbeeld samen uitmaken welk spel ze zullen spelen, wie de dief is en wie de verlosser.
- **Zintuiglijke en motorische ontwikkeling:**  
Waar kan een kind dit beter oefenen dan buiten op het schoolplein. Het kan bijvoorbeeld de eigen grenzen aftasten door over een smalle rand te lopen of door over stenen poefs te rennen.
- **Ontwikkeling van creativiteit en fantasie:**  
Tijdens het vrije buitenspel wordt het kind uitgedaagd z'n creativiteit en fantasie te gebruiken, bijvoorbeeld in rollenspelen.
- **Oriëntatie in ruimte:**  
Op het schoolplein leren kinderen de ruimte te overzien. Door verschillende kleuren stoeptegels te gebruiken ontstaan er patronen die kunnen uitnodigen tot ruimtelijk spel.
- **Ontwikkeling van natuurbesef:**  
Door tuintjes aan te leggen kunnen kinderen kennis maken met de natuur.

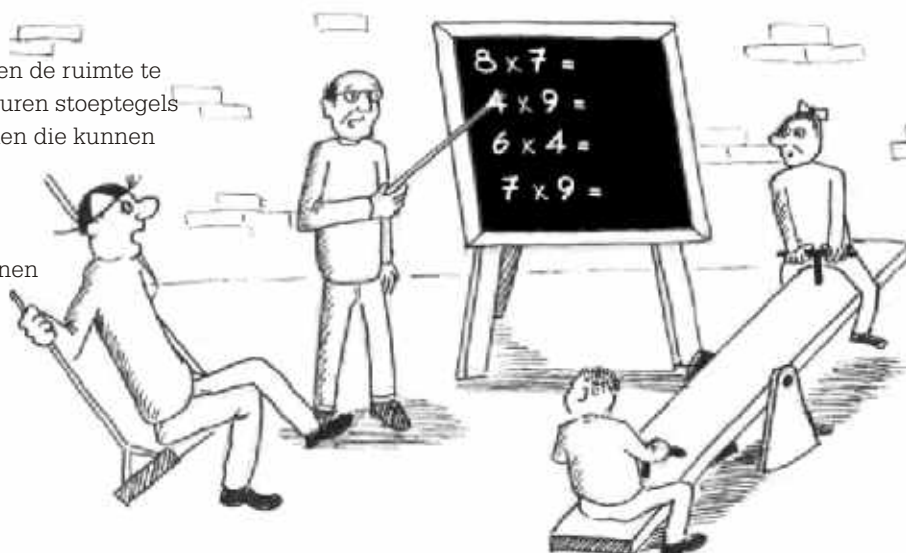
- **Cognitieve ontwikkeling:**

Een goed ingerichte speelplaats biedt ruimte om buiten les te geven, zoals een praktische rekenles waar begrippen als meten, inhoud en omvang aan de orde komen. Tijdens een biologieles kunnen de kinderen de aanwezige planten bestuderen.

Daarnaast kan een goede buitenruimte ook benut worden voor het schoolfeest, een klassenpicknick of om toneel te spelen.

## Samenwerking

De school staat vaak op een centrale plek in de wijk. Veel kinderen kennen de weg naar school feilloos. Door het schoolplein om te toveren tot een aantrekkelijke speelplek waar ook na school gespeeld kan worden, draagt de school bij aan een kindvriendelijkere buurt. Dit kan een goede reden zijn voor een buurtvereniging om met de school samen te werken aan een mooi en veilig schoolplein.



## Inrichting

Hoe ziet een speelplaats waar alle genoemde competenties aan bod kunnen komen eruit?

*Een aantal voorwaarden:*

- de speelplaats moet veiligheid én uitdaging bieden
- er moeten mogelijkheden zijn om veel te bewegen, maar ook voor rustig spel
- de plek moet structuur én vrijheid bieden
- de ruimte moet overzichtelijk zijn voor de leerkracht, maar er moeten ook geheimzinnige plekjes zijn
- ook gehandicapte kinderen moeten mee kunnen spelen.

De concrete inrichting hangt af van de vorm en grootte van de speelplaats. En het is verstandig om rekening te houden met de looproutes: van het hek naar de toegangsdeur of van de kleuterklas naar de zandbak.

De inrichting hangt ook af van de speel- en ontwikkelingsbehoeften van de kinderen. Door het spel van kinderen te observeren kunt u hierover veel te weten komen. U kunt de kinderen ook vragen naar hun wensen en behoeften. Er zijn veel leuke en bruikbare werkvormen ontwikkeld om kinderen gericht te laten meedenken en beslissen over de inrichting van de speelplaats. Zoals u in een klaslokaal hoekjes met verschillende sferen creëert, kan het schoolplein in zones worden ingedeeld. Elke zone heeft een eigen karakter en nodigt uit tot een bepaalde spelsoort.

## Mogelijke zones

### De open ruimte

- Deze plek is geschikt om te rennen, met de bal te spelen, te fietsen of te skeeleren en te ravotten.
- Deze ruimte biedt kinderen de mogelijkheid om zich helemaal uit te leven.
- De ondergrond is voor een gedeelte verhard. Elke soort verharding nodigt uit tot andere spelsoorten. Asphalt of beton nodigen uit tot skaten en steppen, tegels tot hinkelen en rubber tegels tot springen.
- Geschilderde lijnen of patronen kunnen een extra impuls geven tot spel.

### De rustige ruimte

- Hier vinden kinderen de mogelijkheid om zich terug te trekken, rustig met anderen te praten of een rollenspel te spelen. Vooral wat meer introverte en 'nieuwe' kinderen hebben behoefte aan zo'n plek.
- De plek moet rugdekking bieden, dit kan door struiken, rioolbuizen of bankjes. Er moeten zitplekjes zijn.
- De rustige ruimte moet niet aan een doorgaande route liggen, want het gaat om de rust.

### De experimenteeruimte

- Dit is een stukje ruimte waar kinderen hun eigen gang mogen gaan, waar ze hun eigen manier vinden om zich te vermaken. De plek nodigt uit tot experimenteren en ontdekken.
- Het kan een braakliggend terrein zijn, in elk geval een soort onaffe ruimte. Een stukje grond waar na regen water blijft staan, zodat de kinderen met stokjes in de modder kunnen poeren. Struikjes en een oude boom of wat planken kunnen een stimulans zijn tot ontdekken en experimenteren.



### De gestructureerde ruimte

- Dit is een gedeelte met een vaste inrichting, bijvoorbeeld met speeltoestellen. Deze plek biedt structuur en uitdaging.
- Een klim- en klautertoestel met een glijbaan biedt veel kinderen aantrekkelijke spelmogelijkheden.
- De ondergrond moet aan veiligheidseisen voldoen. De ontwerper of architect weet hier alles van en zal er in zijn ontwerp rekening mee houden.



*Toestellen hoeven niet altijd van een fabrikant te komen. U kunt ook iets speciaal voor de school laten ontwerpen. U kunt een tekenwedstrijd uitschrijven onder de kinderen voor het beste idee.*

### De zandbak

- Zeker voor de jongste kinderen is een zandbak onmisbaar. Spelen in een zandbak geeft veel mogelijkheden tot ontwikkeling, zoals zintuiglijke ervaringen, construeren, rollenspel en natuuroriëntatie.
- De zandbak staat bij voorkeur op een zonnige plek en niet te dicht bij de ingang, in verband met inloop van zand.
- De zandbak moet bereikbaar zijn voor de aan- en afvoer van zand.

### Natuur

- De beplanting kan een dubbele functie vervullen. Als u beplanting kiest die niet alleen decoratief is, maar tevens geschikt is voor spel, vergroot u de mogelijkheden van de speelplaats.
- Kies struiken die tegen een stootje kunnen en waartussen gespeeld mag worden.
- Een bloementuin waar steeds andere bloemen bloeien en waar vlinders en andere insecten op af komen.
- Een groendeskundige kan u advies geven, maar u kunt zich ook wenden tot een organisatie voor natuur- en milieueducatie.

### Losse materialen

- Met losse materialen kunt u de speelmogelijkheden enorm vergroten.
- Met springtouwen, ballen, stoepkrijt, fietsjes, steppen, poppenwagens, skippyballen kunnen heel veel kinderen zich tegelijkertijd vermaken.
- Maak gebruik van verrijdbare opbergbakken om snel en overzichtelijk op te ruimen.

### TIP

*Niet al het materiaal hoeft gloednieuw te zijn. Misschien kunt u een inzamelingsactie houden voor goed en bruikbaar speelgoed.*

### Beschutting

- De speelplaats moet ook beschutting bieden tegen wind en regen.
- Een ruim afdak voor de ingang van school zorgt ervoor dat kinderen kunnen schuilen voor ze naar binnen mogen.
- Bomen met een breed bladerdak bieden ook wat beschutting bij regen.
- Een blinde muur kan dienen als schuilplaats tegen wind en is tevens speelobject voor bijvoorbeeld kaatsen ballen of handstanden.

### Hoogteverschillen

- Een terrein met hoogteverschillen oogt vaak speelser en biedt bovendien extra speelmogelijkheden.
- Door een rioolbuis te bedekken met grond creëert u een heuvel om vanaf te glijden of te rollen.

## Uitvoering

U kunt het verbeteren van het schoolplein op verschillende manieren aanpakken. Als er voldoende geld beschikbaar is kan het plein ingrijpend gewijzigd worden. Als de financiële middelen beperkt zijn kunt u kiezen voor steeds een kleine ingreep. Bijvoorbeeld: met bielzen kunt u een deel van het plein afzetten als rustige ruimte. U kunt een hoek van de tegelplaats veranderen in een bloementuin en in een ander deel kunnen speelbosjes geplant worden. Elke verandering, hoe klein ook, zal de kinderen opvallen en kan iets toevoegen aan de speelmogelijkheden en het plezier.

## Ouders

- De kans is groot dat ouders de verbetering van de speelplaats zullen waarderen. Wellicht kunnen zij ook een actieve rol spelen en zijn zij bereid om hun ervaring en kennis in te zetten.
- Misschien zijn er ouders met kennis van groen, ontwerpen of financiën of willen zij zich inzetten bij de uitvoering.
- Ouders kunnen een fancyfair organiseren om geld in te zamelen.
- Ouders kunnen ook later een rol spelen bij het beheer van de speelplaats.
- U kunt de vernieuwing van de speelplaats ook gebruiken als aanleiding om ouders meer te informeren over het belang van spelen voor de ontwikkeling van hun kind.

## Financiën

Financiering van een schoolspeelplaats door het rijk is altijd gekoppeld aan de bouw of verbouwing van een schoolgebouw. Voor een nieuwe school geldt dat  $\pm 5\%$  van de kale bouwsom bestemd is voor de schoolspeelplaats. Voor verbouwing van de school kan het schoolbestuur aankloppen bij het rijk. Een deel van het beschikbaar gestelde geld kan bestemd worden voor de (her)inrichting van een schoolspeelplaats. Als er geen sprake is van nieuwbouw of verbouwing, moeten er andere bronnen worden aangeboord.

- U kunt een aanvraag doen bij 'Samenwerkende Fondsen Buiten Spelen'. Dit is het gezamenlijke loket van vijf fondsen die bijzondere aandacht besteden aan buitenspelen. Uw speelplaats moet dan aan een aantal eisen voldoen. Informatie over dit fonds kunt u opvragen via [www.samenbuitenspelen.nl](http://www.samenbuitenspelen.nl) of (030) 242 72 85.
- U kunt het Oranjefonds of het Prins Bernhard Fonds aanschrijven. In het fondsenboek vindt u nog meer fondsen en ook op welke doelen en doelgroepen elk fonds zich richt.
- Soms zijn er nog oude gemeentelijke fondsen. Als het schoolplein openbaar toegankelijk is en dus ook na schooltijd gebruikt kan worden, is er een kans dat de gemeente wil bijdragen. Voor veel fondsen is een bijdrage van de gemeente een voorwaarde.
- Vaak zijn er in de eigen omgeving mogelijkheden om aan geld te komen. Denk aan de middenstand, de rotary en andere plaatselijke organisaties en fondsen. U kunt ook plaatselijke bedrijven benaderen voor een bijdrage in geld of natura, bijvoorbeeld Bart Smit, McDonald's, een tuincentrum of een houthandel.
- Zelfwerkzaamheid door ouders of buurtbewoners kan de kosten drukken.
- Zie ook het Informatieblad 'Speelruimte financieren'.

TIP

Misschien is er een technische school in de omgeving die hand- en span-diensten kan leveren.



## Verantwoordelijkheid

Het schoolplein is onderdeel van de school, dat betekent dat de school verantwoordelijk is en aansprakelijk gesteld kan worden. Bij de inrichting van de speelplaats moet rekening gehouden worden met de veiligheidseisen uit het attractiebesluit van 1997 (zie ook het Informatieblad 'Speelruimte en veiligheid'). Deze eisen zijn opgesteld om het risico van ongelukken zo klein mogelijk te maken en hebben vooral betrekking op speeltoestellen. Een deskundig ontwerper of architect zal altijd rekening houden met deze eisen. Als u geen ontwerp laat maken kunt u hen raadplegen over de veiligheidseisen.

- Om de risico's verder te verkleinen is regelmatig onderhoud nodig. Elke dag of minstens één keer per week moet gecontroleerd worden of alles heel en schoon is. De speelelementen moeten elke maand geïnspecteerd worden op eventuele mankementen. Een keer per jaar moet een grote inspectie plaats vinden waarin de algehele veiligheid gecontroleerd wordt. Dit kunt u door een keuringsdienst laten doen, maar dit is niet verplicht.
- Om erger te voorkomen is het belangrijk kapot spelmateriaal zo snel mogelijk te repareren.
- In de exploitatiebegroting moet een bedrag voor onderhoud worden opgenomen.

TIP

Stel samen met ouders een onderhoudscommissie in en betrek ook kinderen bij het onderhouden van de speelplaats. Elke maand zou er een andere groep verantwoordelijk kunnen zijn voor het schoonmaken van het plein.

## Vandalisme

Hoewel angst voor vandalisme niet altijd ongegrond is, zou het jammer zijn om u daar bij voorbaat door te laten ontmoedigen.

*Tips om vandalisme te voorkomen:*

- Geef het plein (en de school) een persoonlijke uitstraling. Een plein dat ingericht is als een vesting of bunker roept juist vandalisme op.
- Een overzichtelijk plein vergemakkelijkt de sociale controle.
- Door het plein 's avonds te verlichten wordt het voor oudere jeugd minder aantrekkelijk om er te rotzooien.
- Een aantrekkelijk speelplein trekt buiten schooltijd ook moeders met kinderen, waardoor er meer toezicht is.
- Zoek samenwerking met andere instellingen zoals sportverenigingen of buurthuizen die na school gebruik willen maken van het schoolplein. Er is dan vaker toezicht en zij kunnen ook een taak krijgen in het onderhouden van het plein.
- Mochten er toch nog regelmatig vernielingen plaats vinden, dan is het zinvol om te kijken wie de daders zijn. Het buurtwerk of de politie kan mogelijk contact met hen zoeken en kijken naar een structurele oplossing.

Een aantrekkelijk en uitdagend schoolplein brengt verantwoordelijkheden en risico's met zich mee. Laat u zich daardoor echter niet weerhouden een uitdagende speelplaats te realiseren die kinderen de mogelijkheid biedt te leren door hun omgeving te verkennen en hun grenzen verleggen.

## LITERATUUR

### Buitenspel in het zonnetje

De ontwikkelingswaarde van buitenspel voor jonge kinderen door drs. G. Caminada & drs. Y. Leenders, 1996

Uitgave: Christelijk Pedagogisch Studiecentrum

### Vrijbuiten

Buitenspeelruimte voor 4 tot 12 jarigen  
Ed Hoekstra, Ine van Liempd, Fiona de Vos, 2000  
Uitgave: Elseviers bedrijfsinformatie bv

## ADRESSEN

### CMO Groningen

Wegalaan 3-5, Postbus 2266  
9704 CG Groningen  
telefoon (050) 577 01 01, fax (050) 577 64 93  
e-mail l.moithukshung@cmogroningen.nl  
www.cmogroningen.nl

### Stichting Partoer

Natalstraat 7, Postbus 298  
8901 BB Leeuwarden  
telefoon (058) 234 85 00, fax (058) 234 85 01  
e-mail info@partoer.nl, www.partoer.nl

### NUSO

*(landelijke organisatie voor speeltuinwerk en jeugdrecreatie)*  
Koningslaan 101, Postbus 19204  
3501 DD Utrecht  
telefoon (030) 254 48 80, fax (030) 254 50 88  
e-mail info@nuso.nl, www.nuso.nl

### Kinderen Voorrang

1° Nassastraat 5  
1052 BD Amsterdam  
telefoon (020) 682 63 22, fax (020) 682 06 19

### 3VO

Huizenlaan 600, Postbus 423  
1270 AK Huizen  
telefoon (035) 526 27 37 / 524 88 99

### Bureau Speelruimte

*(Advies, onderzoek en ontwerp voor de woonomgeving)*  
P. Borstraat 37, Postbus 449  
3800 AK Amersfoort  
telefoon (033) 465 32 70, fax (033) 461 75 83  
e-mail speelruimte@spidernet.nl  
www.speelruimte.nl

Deze uitgave kwam mede tot stand dank zij de medewerking van de Vereniging Steunfuncties Welzijn (VSW) en de provincie Groningen



**Vereniging  
Steunfuncties  
Welzijn**



**provincie groningen**